

Illeszkedés és feloldódó maradandóság

Völgyikút Ház, Veszprém

„Alapvetőnek érzem azt, hogy ha valaki házat tervez, akkor nem elsősorban az ő személye a fontos, hanem a város, a hely, ami az épületet vagy befogadja, vagy kivetí magából, s ha kivetí, az erkölcsi elavulás igen hamar bekövetkezik. Ma már egyértelmű, hogy nem a hasonulás, beleolvadás az egyetlen jó magatartás. A környezet „ellen” is lehet nagyon jó minőségben dolgozni. Nem az a baj, hogy ha valaki túl extrém dolgot csinál – sőt: csak abban a stílusban nehezebb megtalálni azt a módot, ami nem rombol.”

(Csomay Zsófia)

Veszprémbe, a „királynék városában” térképpel a kezembben kóborolva ambivalens érzések kerítették hatalmukba. A fölém tornyosuló történelmi örökséget, legyen az akár bámulatosan szép vagy netán visszataszító, terhesnek éreztem.

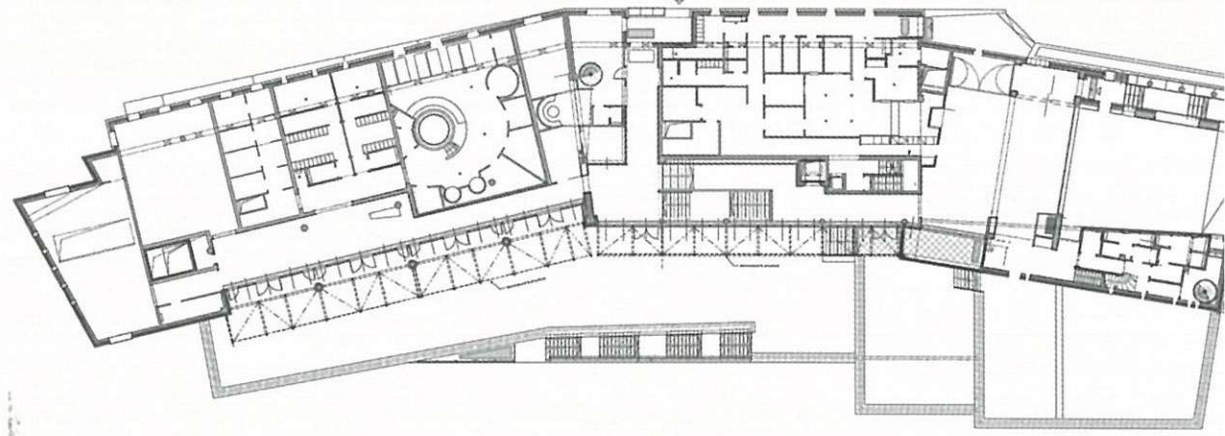
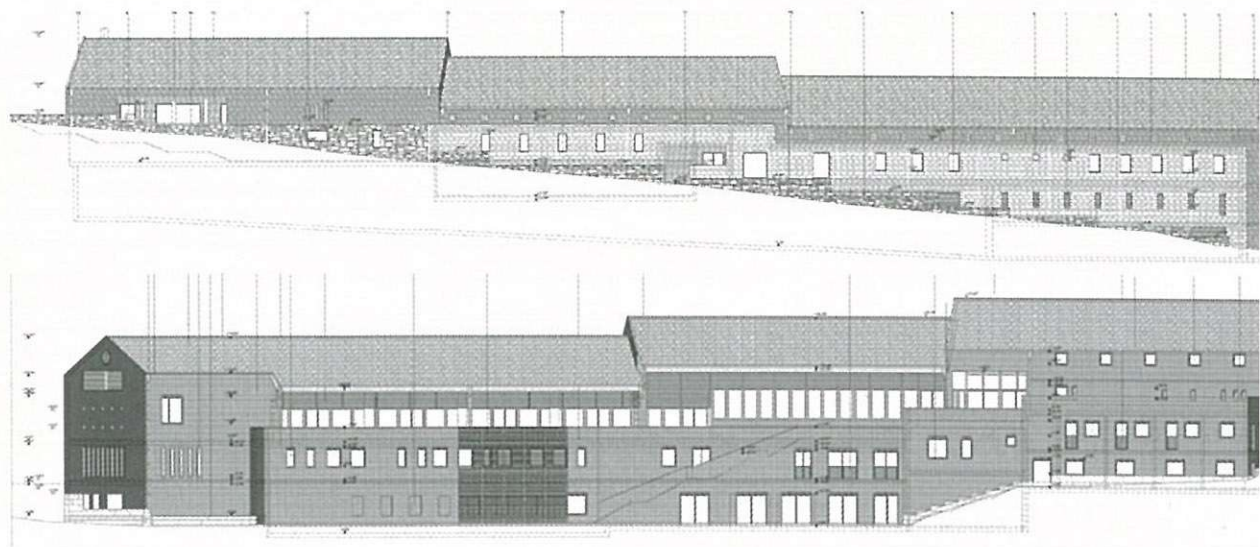
A város alapvető hangulatát meghatározó, 17-18. századból származó barokk, copf, klasszicista épületek, az Óváros tér, a Vár lépcsői és sikátorai, melyeket az iskolákból kiáramló gyereksereg megtölté élettel, kellemes atmoszférát teremtenek, gondolkodásra készítenek. Hogyan lehet erre a mindennapokban ilyen meglepő természetességgel használt értékre megfelelően ref-

lektálni? Egy új épület városszövetbe illesztésekor ezen felül figyelembe kell venni, hogy a szocializmus tömeges lakásépítési programjai során megépült panelházak, élükön a belvárosi húszemeletes monstrummal, milyen erős ellenérzést provokálnak ki a betonnal, tisztán geometrikus formákkal szemben a helyi lakosok körében, beleértve a fiatalabb generációt is. Mindemellett azt is meg kell

jegyezni, hogy a korhűség és az esztétikai minőség az építész felelőssége, és ezeknek a közízlés által megengedhetatlannak kell maradniuk. (Ellenpéldaként említeném Tarnay Tünde anakronisztikus lakóépületeit a „Lenyugvó nap házából” a „Medici-villáig”).²

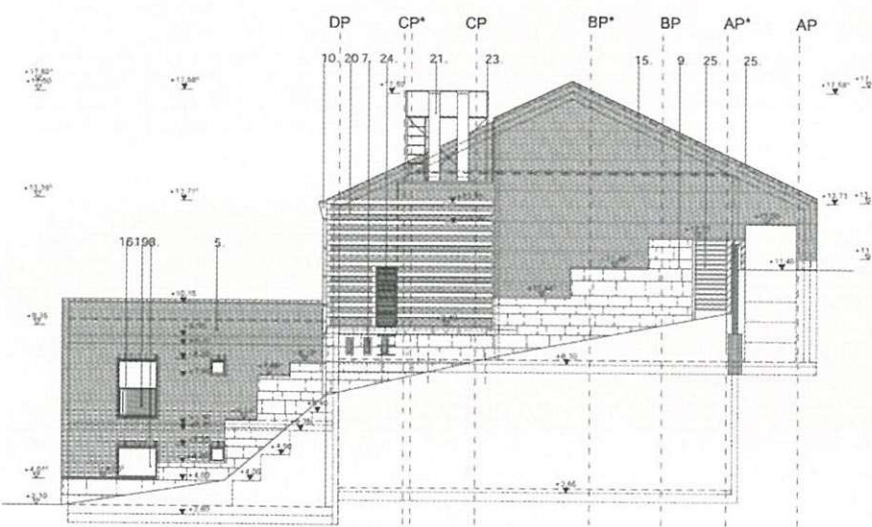
A Csomay Zsófia és Nagy György tervei szerint felépült Völgyikút Ház a fent említett problémák mindegyikére közös alternatívát mutat. A tervezési területen majdnem négy évtizeden át a Csomay-strand működött, amely fő funkciója mellett sok társadalmi esemény színhelyéül szolgált. Itt nyílt

lehetőségük a kikapcsolódásra azoknak, akik pénz, idő vagy egyéb lehetőség híján nem utazhattak a Balatonra. 1969-es bezárását követően, a források vízminőségének romlásával párhuzamosan a park is lepusztult. Az önkormányzat hasznosítási pályázatot írt ki a területre, amelynek nyertese, a Kazamata Bau Kft. vállalta a közösségi funkció visszaállítását szolgáló feltételeket, és 2004-ben

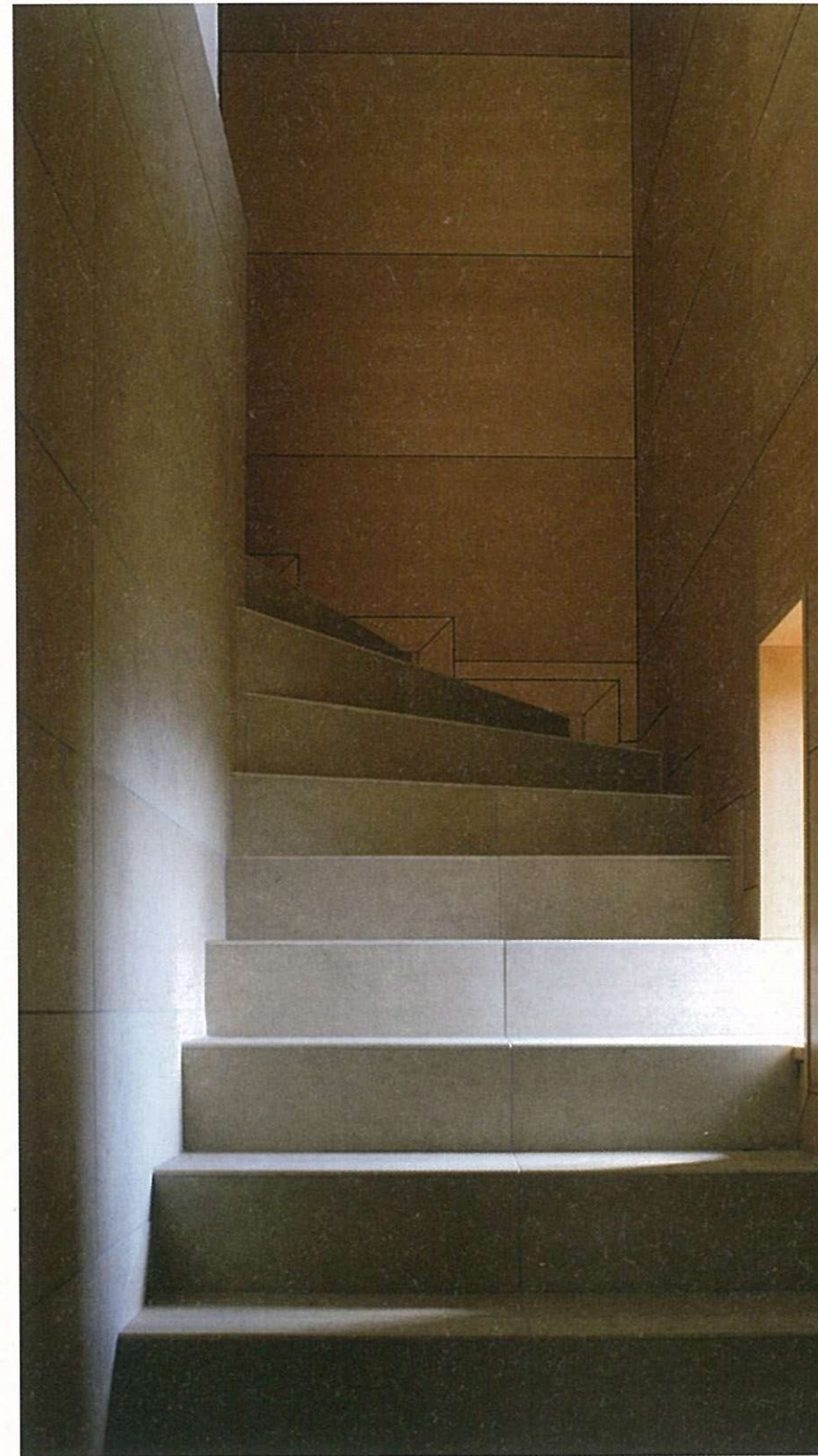
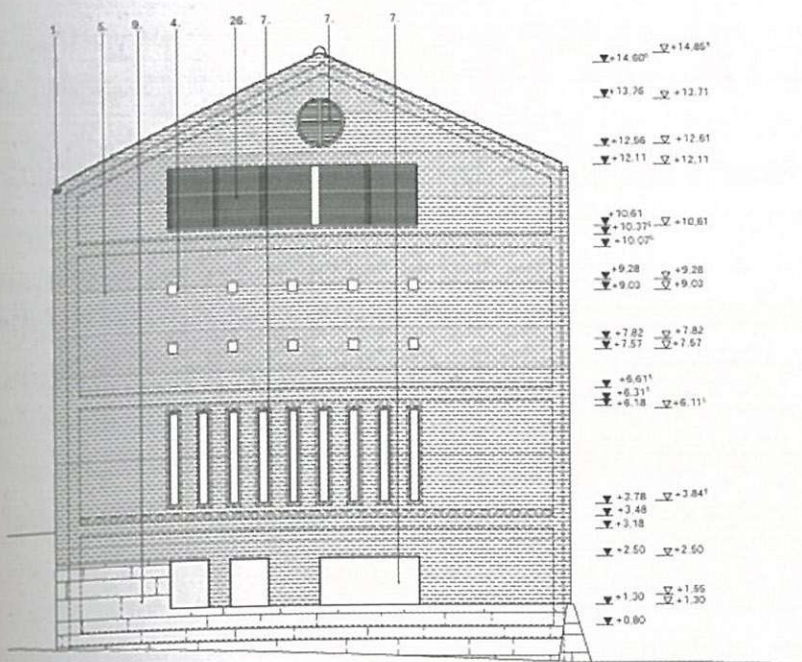
az önkormányzattal közösen meghívásos tervpályázatot írt ki szabadidőközpont és az önkormányzat tulajdonában maradó park hasznosítására.

A pályázatot Csomay Zsófia Ybl- és Pro Architectura díjas építész nyerte. A Völgyikút Ház előképeként említeném két korábbi munkáját: a Collegium Budapest Raoul Wallenberg vendégházat és a Palaházat – homlokzatképzésük,

valamint a kis szöggel kiforgatott tömegegységeik finom játékának apropóján. Az anyaghasználatukban is rokon épületek felületeinek lyukarchitektúrák, tektonikus rendje között is párhuzam vonható. Egy apró részlet mindhárom épületen felfedezhető: a sarokél mentén a homlokzatburkolat téglakötése díszítő motívummá lép elő a rendezett szabálytalanság, a derékszög következetes kerülése révén.

Csomay Zsófia koncepciójának meghatározó vonása az illeszkedés. Az épület nem hivalkodó, nem természetidegen, tömegével követi a domborzati viszonyokat. Alázatosság érezhető rajta, mégis a figyelem középpontjába kerül, pedig fő attrakcióként a panorámát láttatja, és

a park érintetlenségének megtartását szolgálja azzal, hogy alaprajzilag az elbontott házak helyét foglalja el. A homlokzatokon domináló téglaburkolat színe tökéletes, a felhőkön átszűrődő fényben telítetlenebb árnyalatban pompázik, a szikrázó napsütés pedig a fák árnyékait a téglakiosztás raszterére vetítve izgalmas, időben változó fényfestményeket képez, amely számomra a ház legszebb díszítőmotívuma. A park felőli homlokzat a hatalmas üvegfelületek és a nagy alapterületű teraszok által feloldódni látszik. Érdekes, szurreális élmény egy zárt, mesterséges megvilágítású lépcsőházban a bejárat szintjéhez képest egyre mélyebbre kerülni, majd a kávézó ajtaját kinyitva

újra megpillantani a hívogató zöldet: mintha a mozgás folyamatával egyidejűleg a ház is alakulna, hogy újra a legmegfelelőbb tájolással és nyitottsággal állhasson a látogató rendelkezésére. A belső illetve külső térérzékelésünket összemossa a közlekedők, lépcsők és a – parkkal nyáron szinte egy térré alakítható – kávézó falainak a külső homlokzat analógiájára történt téglaburkolása.

Az étterem, a kávézó és a bowling pálya együttese, a wellness részleg és a panzió az épület nyitottságából fakadóan nem csak a központi, Kopácsy utca felőli bejáraton közelíthetők meg, hanem külön-külön egymástól függetlenül is funkcionálnak anélkül, hogy a ház tömege szétesne. A tájékozódást táblák segítik, ennek ellenére hiányolom az eligazodást segítő központi recepciót, mert ezáltal az épület értelmetlen, cél nélküli átjáró forgalomnak teszi ki magát. A részletképzés rendkívül magasfokú, helyenként már-már kaotikus változatosságú anyaghasználat jellemzi. A kávézó patinás réz pultja és fa falburkolata színvilágában mégis harmonizál a domináns téglával, így szerethetővé válik. Összességében egy olyan magas minőségű kortárs ház valósult meg Veszprémben, amely a laikus közönség számára is befogadható építészeti értéket képvisel.

A Kopácsy utca és a Völgyikút-patak által határolt terület rehabilitációjának fő célja az volt, hogy a város lakossága újra birtokba vehessen egy csalogató, közösségi szabadtéri területet. A Völgyikút Ház szolgáltatásaival a park alighanem képes lesz újra tömegeket csábítani a területre, betöltve azt az űrt a város felgyorsult, átalakult szemléletű életében, amely a hajdani Csomay-strand bezárásával keletkezett.

- (1) Pásztor Erika Katalina interjúja Csomay Zsófiával, az Építészfórum 15 év tranzit című kiállításához
 (2) Koós Miklós blogbejegyzése: Kertvárosi palota timpanonnal, 2007. november 15.

Adjustment and Dissolving Eternity

Völgyikút House, Veszprém

„I guess it is a basic issue for someone designing a house to prioritize and push his or her personality in the foreground whilst placing the town or the site in the foreground as it is the environment that either accepts or rejects the building. By now it is obvious that there are several right forms of behaviour besides adjustment and adaptation. One can work „against” the environment whilst representing high standards. I have nothing to say about someone working as an extremist – however, it is more difficult to find the way in a style which is non-dogmatic.”
(Zsófia Csomay)

With a map in my hand I was walking the streets of Veszprém, the „town of queens”, when some sort of ambient emotions took complete possession of me. All of a sudden I felt it too much of a burden to have the historical buildings towering above my head.

Defining the basic character and atmosphere of the town, the Baroque, late-Baroque and Classicist buildings erected in the 17th and 18th century, such as Óváros Square, the stairs of the Castle and the back streets are enlivened by children rushing out of the schools. How can one react to these values used ever so naturally day by day? When inserting a new building into the fabric of a town we are also to consider the fact that the prefab houses built

decades: besides its primary function it was also a venue for a large number of social events. After its closure in 1967 and simultaneously with the decay of the water quality of its springs the park also started to deteriorate. The local authority published a tender to utilize the area. The winner, Kazamata Bau Ltd. took the responsibility of restoring the communal function, and advertised a joint tender with the authority inviting applicants to utilize the recreational centre and the park, with

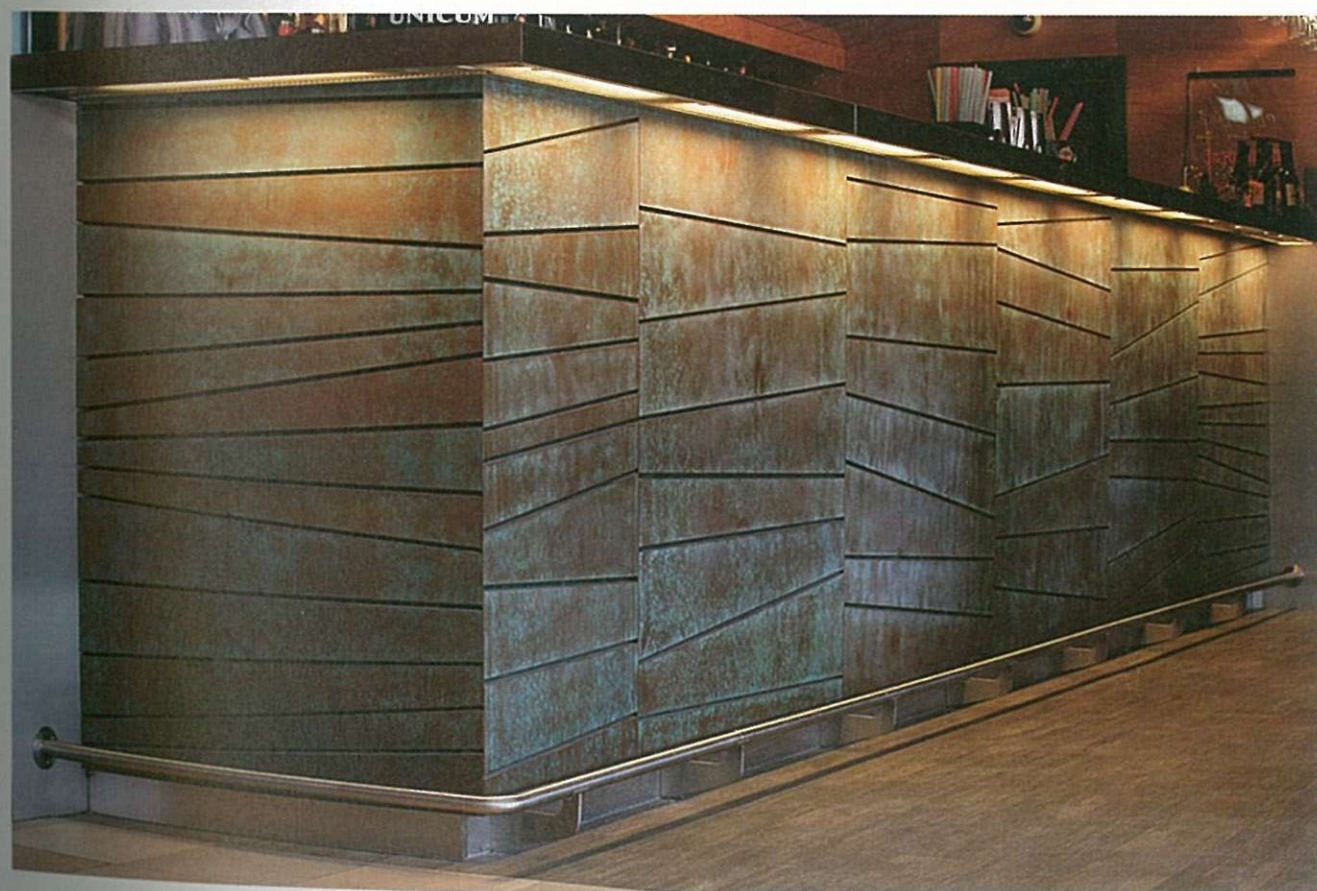
delicate play of the volumes turned at a slight angle. There is a certain degree of subtlety regarding the surfaces and the textures of the pierced architecture. A tiny detail is in all of them: the brick binding on the corner edge motif of decoration by a systematic and subtle use of the ordered irregularity and right angles.

Adjustment is a key feature of the building, elaborated by Zsófia Csomay. The building is neither a showy one, nor an alien to the environment. It follows the topography of the site with its facade. It is apparently humble, and yet is full of attention convincing us to see the park as its greatest attraction, and in order to preserve the untouched character of the park the sites of demolished houses with their facades were left. The facade to the park seems to be made of brick because of the large expanses of glass and spacious terraces.

It is an exciting, surrealistic experience to descend from the level of the entrance and go deeper and deeper in the enclosed space, artificially, and at last open the door to see once again the alluring greenery. The house had been transforming itself while moving along in it so as to serve the user with a more suitable orientation and open up the spatial senses of the interior and the exterior, blurred by the brick facework in the corridors, staircases and the walls of the rooms. It may be opened into the park and then closed (one and the same with it in summer), being used as the analogy of the exterior.

As a result of the overall open design of the building, the complex embracing a café, a bowling room, a wellness centre, the guesthouse has access via its main entrance from Kopácsy Street, yet all these units are used separately, independently of one another, without doing any harm to the integrity of the building.

(1) An interview by Erika Katalina Csomay, apropos of the book *Years of Transit* by Éva

as a result of extensive housing projects back in the socialist era – such as the twenty-storied monster in downtown Veszprém – shall provoke a fierce antipathy and resistance of local residents to concrete as a building material as well as to purely geometrical forms.

Designed by Zsófia Csomay and György Nagy, Völgyikút House presents a common alternative solution to the issues mentioned above. The site had been occupied by Csomay open-air bath for

the latter remaining in possession of the local authority.

The design winning this tender was the one submitted by Zsófia Csomay, an architect earlier awarded the Ybl Prize as well as the Pro Architectura Award. I should mention two other works by her as precedents of the present project, namely the Raoul Wallenberg guesthouse of Collegium Budapest and the Slate-House, primarily because of their facades and the